

формуванню в них етичних цінностей, відповідальності та громадянської свідомості.

Отже, природа має важливе значення у процесі морального виховання дітей старшого дошкільного віку, оскільки вона сприяє розвитку їхньої естетичної, емоційної та соціальної сфери, формує в них ціннісні орієнтації та допомагає стати свідомими та відповідальними громадянами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Моральність особистості: стратегія становлення. Київ: УЗМН, 1991. 167 с.
2. Галуз'як В. М. Ідеї морального виховання в теоретичній спадщині В. Сухомлинського. URL: <http://library.vspu.net/handle/123456789/1141>.
3. Каменєва Н.Г., Кондратьєва Н.Н., Каменєва Л.А. Світ природи і дитина. Методика екологічного виховання дошкільників: навчальний посібник для педагогічних училищ за спеціальністю «Дошкільна освіта». вид. 2-е, перероб., доп. Київ : Дитинство-прес, 2003. 345 с.
4. Природа у вихованні дітей дошкільного віку. URL: <http://studcon.org/pryroda-u-vyhovanni-ditey-doshkilnogo-viku?page=2>.
5. Фокіна В.Г. Екологічне виховання – це виховання моральності, духовності та інтелекту. *Дошкільне виховання*. 2005. №7, С. 11-14.

ЗАСТОСУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА УРОКАХ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» ЯК ЗАСОБУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Хом'як О. А.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Огарь Л. В.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Освітній процес початкової школи вимагає від сучасного учня спрямованість інтересу на широке коло предметів і дій, різних за змістом і функцією; виділення зовнішніх якостей предметів, пізнання внутрішніх зв'язків і відношень, самостійної постановки пізнавальних задач і спроб розв'язати їх. Все це можливо завдяки дидактичним іграм, які виступають провідним засобом у формуванні пізнавальної діяльності молодших школярів.

Проблему формування пізнавальної діяльності учнів молодшого шкільного віку в освітньому процесі досліджували такі зарубіжні і вітчизняні педагоги та науковці, як Е. Баффі, Дж. Брунер, Е. Говен, К. Кімборльд, Б. Роуем, Х. Хеден, Н.

Бібік, В. Вербицька, О. Савченко, В. Сухомлинський та інші. У своїх роботах вони акцентують увагу на засобах та умовах активізації навчальної діяльності, розвитку навчального інтересу, мотивації до активності і самостійності молодших школярів.

Наукові доробки Л. Артемової, А. Вербицького, П. Підкасистого, О. Янковської пов'язані з різними аспектами поліпшення ефективності активізації пізнавальної діяльності в освітньому процесі початкової школи за допомогою ігор або їх комплексів. У роботах науковців доведено, потенційні можливості та ефективність педагогічної ігрової технології, які характеризуються сукупністю взаємопов'язаних умов, що забезпечують її функціонування.

Головними умовами ефективного застосування дидактичних ігор у роботі з дітьми О. Савченко називає такі умови:

- створення ігрового середовища;
- органічне включення гри в навчальний процес,
- врахування вікових особливостей школярів;
- емоційне ставлення самого педагога до ігрової діяльності (емоційне стимулювання);
- створення емоційного настрою самих дітей (якщо діти стомлені, гра не викличе інтересу);
- результат гри [1].

Необхідною умовою застосування гри є також баланс між вільною самостійною грою та іншими видами діяльності. Дотримання такого балансу є одним з основних компонентів розвитку пізнавальної діяльності дітей молодшого шкільного віку.

На нашу думку, необхідною умовою для здійснення ігрової діяльності є наявність знань та умінь молодших школярів.

На думку науковців С. Ладивір, А. Сорокіної, В. Нечаєвої, організація ігрової діяльності молодших школярів потребує створення ігрового середовища, яке б забезпечувало вільний вибір гри дитиною, зміну її змісту, оформлення, співвідношення окремих елементів гри між собою та іншими предметами. Для проведення ігор сучасне предметно-розвивальне середовище повинно бути забезпечене комплектами для настільних та будівельних ігор, комплектами обладнання для уроків природознавчого змісту. Усе обладнання має бути зручним та легко трансформуватися.

Сучасна дидактика, звертаючись до ігрових форм навчання, вбачає в них можливість ефективної організації взаємодії педагога та учнів, продуктивну форму спілкування з елементами змагання, безпосередності, непідробного інтересу. Дидактичні ігри на уроках «Я досліджую світ» сприяють формуванню предметних компетенцій, вирішують певні дидактичні завдання: вивчення нового матеріалу або повторення і закріплення пройденого. Під час виконання вправ «Відгадай, хто я?», «Мудрі сови», «Інфокарусель» та інших у молодших школярів формуються уміння виконувати завдання на основі компромісного вибору, що в свою чергу, сприяє розвитку соціальної компетентності [3, с. 298]. Ці аргументи

можна вважати достатньою підставою для більш широкого використання гри в процесі навчання на уроках «Я досліджую світ».

Добираючи дидактичні ігри для дітей педагог повинен враховувати вікові та індивідуальні особливості дітей; особливості дитячого колективу; складність завдань, які ставляться на занятті, інтересами і побажаннями дітей; матеріальне забезпечення педагогічного процесу. Створюючи ігрову ситуацію відповідно до змісту проблеми, педагог має чітко спланувати діяльність учнів, спрямувати її на досягнення поставленої мети.

Коли визначено завдання, вчитель надає йому ігрового змісту, окреслюючи ігрові дії. Ігровий зміст спонукає учнів до гри. А коли виникає особиста зацікавленість, то з'являється і активність, і творчі думки, і дії, і хвилювання за себе, команду, весь колектив [2].

Відхід від традиційної побудови уроку і введення ігрового сюжету привертають увагу всього класу. У грі діти потрапляють у ситуації, що дозволяють їм критично оцінювати свої знання в активній дії, приводити ці знання в систему. Пояснення вчителями ходу гри повинні бути лаконічними і конкретними. Учитель, плануючи дидактичну гру, повинен продумати організацію дітей, послідовність ігрових дій, зміст, тривалість гри, контроль і оцінку це дає величезну перевагу педагогам.

Дидактичні ігри на уроках «Я досліджую світ» конструюються по-різному. В одних випадках у них наявні всі елементи рольової гри: сюжет, роль, дія, ігрове правило; в інших – тільки окремі складові. Ігри з використанням контуру того чи іншого об'єкта дозволяють, виробляти в учнів спостережливість, уміння виділяти об'єкт із ряду інших, дати йому коротку характеристику. Так, при вивченні карти півкуль учитель пропонує за контурами визначати материка й океани, потім показати їх на карті. При повторенні окремих матеріалів, пов'язаних із природою України, учитель може запропонувати за контурами визначити звірів і птахів, запитати, де вони зустрічаються, дати їм коротку характеристику.

Для дітей 3-4 класів, коли відбувається пробудження інтересу і любові до природи, пізнання її через конкретні об'єкти та явища, доцільно використовувати експериментально-дослідницькі ігри. Саме вони, впливаючи на емоційно-чуттєву сферу дитини, можуть викликати в неї бажання спілкуватися і взаємодіяти з довкіллям. Так, у дослідницьких іграх головним є предмет дослідження, над яким діти експериментують, досліджують, спостерігають за змінами. Така гра може відбуватися у формі подорожі стежинами рідного краю, екскурсії до місць корисних копалин, географічні ігри – подорожі. Дослідницькі ігри використовуються найчастіше з метою перевірки або закріплення навчального матеріалу, поглиблення та розширення знань.

Рольові дії в іграх природознавчого змісту головним чином зосереджено навколо норм ставлень між людиною і природою, норм і правил екологічної поведінки. У грі дитина ніби потрапляє у сферу взаємовідносин людини з природою. Норми і правила, що лежать в основі цих взаємовідносин, стають через гру джерелом формування природознавчої компетентності учнів. Дії під час

рольових та імітаційних ігор зосереджені навколо активізації пізнавальної діяльності.

Отже, ігрова діяльність дає змогу широко охопити всі види діяльності дитини, оскільки акумулює в собі пізнавальну, ігрову та творчу діяльність, охоплює всі аспекти життєдіяльності дітей у школі і вдома. Вважаємо, що активне впровадження ігрової діяльності у сучасних школах буде перспективним найближчим часом, що є потребою суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: підручник. Київ: Грамота, 2012. 504 с.
2. Хитяєва Л. П. Цікаві завдання з природознавства для початкової школи. Харків: «Ранок», 2008. 160 с.
3. Хом'як О.А. Формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів засобами інноваційних технологій навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ». *Технології організаційно-управлінської та освітньої діяльності в початкових класах Нової української школи в умовах інтеграції України до Європейського Союзу*: монографія / авт. кол. : Красовська О.О., Максимчук Н.С., Миськова Н.М. та ін. ; за заг. ред. О. О. Красовська. Рівне: видавець О. Зень. 2023. С. 287-323.

ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ STEM-ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Чемерик І. О.

*здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Хом'як О. А.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методик початкової освіти
Приватного вищого навчального закладу
«Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Сучасному школяреві належить стати активним учасником соціального і духовного розвитку країни, що потребуватиме від нього самостійності в процесі оволодіння новими знаннями і вміннями в школі, у закладі вищої освіти та протягом усього життя. Формування дослідницьких умінь молодших школярів – одне із найважливіших завдань сучасної освітньої практики в рамках Концепції «Нова українська школа». Дослідницька активність сприяє становленню суб'єктної позиції дитини в пізнанні навколишнього світу. Слід підкреслити, що при створенні передумов для цілеспрямованого розвитку дослідницької активності дітей відбувається розвиток мислення, становлення пізнавальних